

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม พร้อมทั้งจะประกอบการทำงานอาชีพได้ ช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงจำเป็นต่อชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากความจำเป็น ด้านที่อยู่อาศัย อาหารเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น^๑

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ ที่ได้กล่าวถึง การศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายทั้งผู้ยากไร้รวมไปถึงผู้พิการซึ่งจะต้องได้รับสิทธินั้นอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒^๒ ได้กล่าวถึงประเภทความพิการทั้ง ๙ ประเภทความพิการ ประกอบด้วย ๑) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ๒) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ๓) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ๔) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ๕) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ๖) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ๗) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ๘) บุคคลออทิสติก ๙) บุคคลพิการซ้อน

ศูนย์การศึกษาพิเศษได้ประกาศจัดตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๕ แห่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษระดับเขตการศึกษาจำนวน ๘ แห่ง โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ให้บริการและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องทำการวิจัยและอบรมบุคลากร รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการและสถานศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้ง ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอีก ๖๓ แห่ง โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นศูนย์ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคนพิการ

^๑ วิกีซอร์ซ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๙ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikisource.org/> [๑๐ เม.ย. ๒๕๕๙]

^๒ วิริยา, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.wiriya.net/download.php?_picfilename=Law๐๐๗๖_๔.doc [๑๐ เม.ย. ๒๕๕๙]

รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดสื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ให้บริการ และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการและสถานศึกษา ทำให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษครบ ๗๖ จังหวัด โดยมีบทบาทหน้าที่ คือ ๑) จัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการเพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นต้น ๒) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลและคนพิการบุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ๓) จัดระบบและส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ๔) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional services) ๕) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา ๖) เป็นศูนย์ข้อมูลรวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ๗) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด ๘) ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ)^๓

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์เป็นสถานศึกษาที่เปิดทำการให้บริการเตรียมความพร้อม บำบัด ฟื้นฟู และให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้กับคนพิการทุกประเภท ทุกวัยภายในจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดใกล้เคียงโดยแบ่งรูปแบบการจัดออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้ ๑) แบบไป – กลับ คือการให้บริการผู้พิการพร้อมผู้ปกครองที่เข้ามาใช้บริการกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์ ในวันจันทร์ – วันศุกร์ ซึ่งแยกการให้บริการตามประเภทความพิการทั้ง ๙ ประเภท และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ๒) แบบจัดบริการนอกศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์^๔

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์พบว่า ยังไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามรูปแบบของ กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) ประกอบด้วย ๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ ๒) การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ ๓) การประเมินความสามารถพื้นฐาน (Based Assessment) ๔) การจัดทำแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Services Plan : IFSP) ๕) การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม

^๓ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนเล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์การศึกษาพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

(Appropriate Intervention Activities) ๖)การประเมินความก้าวหน้า (Re-Assessment) ๗) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ^๕

การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นนโยบายที่จะต้องปฏิบัติร่วมกัน และเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของศูนย์การศึกษาพิเศษทั่วประเทศที่จะต้องทำตามขั้นตอน ๆ อย่างถูกต้อง ซึ่งในแต่ละจังหวัดยังให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นไปตามแนวทางต่างคนต่างทำ แนวทาง และขั้นตอนเหมือนกันแต่การดำเนินการจะแตกต่างกันในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับเด็กพิการนั้น อีกส่วนหนึ่งคือผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญและร่วมรับรู้และร่วมมือในเกือบทุกกระบวนการ โดยเริ่มจากการคัดกรองการประเมิน ศักยภาพพื้นฐาน การจัดทำแผนการสอน การประเมินความก้าวหน้า ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนในการจัดทำร่วมกับครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ ในการพัฒนาลูกของตนเอง^๖

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ ผู้ปกครอง ครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือผู้ดูแลเด็กให้ความช่วยเหลือโดยร่วมมือกับกลุ่มผู้ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพอันได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูด นักจิตวิทยาและครูการศึกษาพิเศษนั้น สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากร ต้องมีศักยภาพในการกระตุ้นผู้ปกครอง ชุมชน ในการให้การส่งเสริม สนับสนุน ในกระบวนการให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะและเจตคติที่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางการร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและผู้รับบริการคือเด็กพิการที่มีประสิทธิผล อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันธิรา เตชะจักษ์ การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ และณรงค์ ชาวเพชร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว สมพร หวานเสร็จ ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จากเหตุผล ความสำคัญ และปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา การนำหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการ สร้างขวัญและกำลังใจในการบริหารงานของผู้บริหาร ครู บุคลากร ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ซึ่งจะเป็นวิธีที่จะทำให้ทราบถึงการนำหลักสังคหวัตถุ ๔ อันเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษารวมทั้งการศึกษาลงของ การบริหารจากบุคลากร ครู ว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง จะได้นำหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะทำให้ปัญหาและอุปสรรคนั้น น้อยลงหรือ หหมดไป เพื่อ

^๕กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention : EI) เด็กพิการสำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๐.

^๖กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนเล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๓), หน้า ๑๐.

ก่อให้เกิดความสามัคคี และความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างผู้บริหาร และ ผู้ได้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาปรับปรุง การปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหลักสังคหวัตถุ เพื่อให้งานศึกษาวิจัยนี้เกิดประโยชน์แก่งาน การศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ คือนำข้อมูลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ให้ดียิ่งขึ้นไป จึงสนใจที่จะศึกษาว่า การศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ได้มีการนำหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นวิธีที่ ทำให้น่าไปใช้หรือไม่อย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงานการ ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม มีความสนใจที่จะทำการศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผล การศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์ การศึกษาพิเศษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพและเป็นข้อมูลประกอบการหาแนวทาง ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพเด็กพิการตามความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้กับผู้บริหาร และบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕
- ๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาเสนอแนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามของการวิจัย ดังนี้

- ๑.๓.๑ สภาพการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ศูนย์การศึกษา พิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ควรเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ศูนย์ การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาเรื่องการศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ประกอบด้วยขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านระยะเวลา ขอบเขตด้านตัวแปร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่างกลุ่ม ๕ ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น ดังนี้

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร จัดเป็นกลุ่มผู้ให้บริการ ผู้ปกครอง และเด็กพิการ จัดเป็นกลุ่มผู้รับบริการ ของตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๘๘ คน ในปีการศึกษา ๒๕๕๙

๑. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร จัดเป็นกลุ่มผู้ให้บริการ ผู้ปกครอง และเด็กพิการ จัดเป็นกลุ่มผู้รับบริการ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๘๘ คน ในปีการศึกษา ๒๕๕๙

๒. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร จัดเป็นกลุ่มผู้ให้บริการ ผู้ปกครอง และเด็กพิการ จัดเป็นกลุ่มผู้รับบริการ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ จำนวน ๑๘๐ คน เป็นกลุ่มศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ R.C.Krejcie and D.W.Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ดังนี้

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ

๒) การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ

๓) การประเมินความสามารถพื้นฐาน (Based Assessment)

๔) การจัดทำแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Services Plan : IFSP)

๕) การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม (Appropriate Intervention Activities)

๖) การประเมินความก้าวหน้า (Re-Assessment)

๗) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ จำนวน ๙ จังหวัด

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ ถึง เดือน มีนาคม ๒๕๖๐ รวม ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตัวแปรต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

๑.๕.๑ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ที่มีช่วงอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจ ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์ ความหมายของคำต่าง ไว้ดังนี้

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หมายถึง การจัดโปรแกรมที่เป็นระบบในการให้บริการด้านต่าง ๆ จากสถานศึกษาสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยเร็วที่สุดแก่เด็กที่พบว่ามี ความเสี่ยงหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความพิการ โดยมุ่งเน้นการให้บริการทางการศึกษากับพ่อแม่และครอบครัว และเด็กได้รับการจากนักวิชาชีพที่หลากหลาย ประกอบด้วย ๗ ด้าน ดังนี้

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ เป็นขั้นตอนแรกในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการในทุก ๆ ด้าน การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน อาจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การซักประวัติ สังคมมิติ และการเยี่ยมบ้าน ซึ่งมีหลักการในการเก็บรวบรวมแต่ละวิธีพอสังเขป

๒. การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ หมายถึง การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา เป็นวิธีการคัดกรองเด็กหรือบุคคลที่มีความบกพร่องแยกจากเด็กทั่วไป

๓. การประเมินความสามารถพื้นฐาน (Based Assessment) หมายถึง การประเมินความสามารถพื้นฐาน เป็นการประเมินให้ทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป

๔. การจัดทำแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Services Plan : IFSP) หมายถึง การจัดทำแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Services Plan : IFSP) เป็นแนวทางในการวางแผนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษและครอบครัวตั้งแต่วัยแรกเริ่มเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนบริการที่เหมาะสมของแต่ละครอบครัว

๕. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม (Appropriate Intervention Activities) หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กพิการทุกประเภทจะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐานและข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละคน กิจกรรมที่จัดให้กับเด็กพิการ ยังต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ความสามารถทักษะทั้ง ๖ ด้าน และทักษะที่จำเป็นแต่ละประเภทความพิการ

๖. ประเมินความก้าวหน้า (Re-Assessment) หมายถึง การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จะต้องมีการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็ก (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก (Anecdotes) แฟ้มผลงานเด็ก (Portfolios) การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (Checklists) การเขียนบันทึก (Journals) การทำสังคมมิติ การใช้แบบทดสอบ(Test)

๗. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ หมายถึง การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ เป็นการกำกับ ติดตามผล การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ตามแนวทางการให้บริการ และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษและเป็นไปตามแผนบริการเฉพาะครอบครัว และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

เด็กพิการ หมายถึง เด็กที่เข้ารับบริการจากสถานศึกษาสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง อายุ ๑๘ ปี ที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไม่ส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด

ความพิการ ๙ ประเภททางการศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะความพิการ ๙ ประเภท ดังต่อไปนี้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน

เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ หมายถึง กลุ่มสถานศึกษาสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย ๙ จังหวัดด้วยกัน ดังนี้ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และได้เปิดการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษขึ้น รวม ๙ ศูนย์

ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดสถานที่ให้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ ประกอบด้วย ๙ จังหวัด ดังนี้ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุดรธานี

ผู้ให้บริการ หมายถึง ผู้บริหาร ครู บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียน การสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

บุคลากร หมายถึง บุคลากรที่ทำงานในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ที่ทำงานในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูล ประสานใจกัน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ประกอบด้วย ๔ ลักษณะ ได้แก่

๑. **ทาน** หมายถึง การเอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำและรวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น

๒. **ปิยวาจา** หมายถึง กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ารัก ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่งามหรือคำแสดงเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจอันดีสามานสามัคคี เกิดไมตรีจิตที่ดีต่อกัน

๓. **อิตถจริยา** หมายถึง การช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวน ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๔. **สมานัตตตา** หมายถึง ทำตัวเข้ากับผู้อื่นได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอแก่ทุกคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญห เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

เพื่อประโยชน์ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์คาดว่าจะได้รับในการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

๑.๗.๒ ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕ จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา

๑.๗.๓ ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตภาคเหนือตอนล่าง กลุ่ม ๕

๑.๗.๔ ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นฐานข้อมูลสำคัญเพื่อเป็นประโยชน์ สนับสนุน การศึกษาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต ภาคนี้ออนล่าง กลุ่ม ๕